

УДК: 330.341.1

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Вермієнко Т.Г. – к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту та фінансів ДВНЗ
«Херсонський державний аграрний університет»,

Розглянуті особливості інноваційної політики підприємств АПК України. Визначені основні фактори, що стримують розвиток інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. На основі розглянутих проблем, запропоновані основні напрями активізації інноваційних процесів на підприємствах АПК.

Features of innovation policy in agricultural sector of Ukraine. The main factors that hinder the development of innovative activity of domestic enterprises. On the basis of the issues proposed main directions of activation of innovative processes in agricultural enterprises.

Постановка проблеми. В сучасних умовах впровадження у виробництво новітніх наукових та технічних досягнень в АПК набуває особливого значення, оскільки суттєво впливає на економічний розвиток країни в напрямку прискорення структурної перебудови економіки, підвищення її конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та забезпечення фінансової безпеки країни в світовій економічній системі. Закріплення інноваційної моделі економічного зростання в Україні є необхідною умовою її подальшого динамічного розвитку та інтеграції у світовий економічний простір. Разом з тим, сучасний стан інноваційної діяльності підприємств АПК в Україні більшістю експертів визначається як кризовий, що не відповідає рівню інноваційного розвитку розвинених країн.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні, методичні та практичні аспекти проблемам інноваційного розвитку економіки присвячені роботи вітчизняних науковців П. Бубенка, А. Гринькова, О. Зінченка, В. Ільчука, Л. Федулової, Л. Яременко та інших. Проте на сьогодні ще не достатньо досліджені питання умов відтворення інноваційних процесів на

рівні окремих регіонів, встановлення вже існуючих передумов та знаходження методів їх практичного застосування, а також пошук перспективних напрямів розвитку інноваційної політики в сучасних умовах.

Поставка завдання. Дослідити особливості інноваційної політики підприємств АПК України і основні фактори, які стримують її розвиток в сучасних умовах, а також визначити перспективи її подальшої активізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційна діяльність є невід'ємною складовою виробничо-господарської діяльності підприємства, зорієнтованої на оновлення і вдосконалення його виробничих сил і організаційно-економічних відносин. Інноваційна діяльність підприємств спрямована на створення і залучення із зовнішнього середовища таких інновацій, які б сприяли підвищенню його конкурентоспроможності, зміцненню ринкових позицій, забезпечували б перспективу розвитку. В той же час, даний вид діяльності підприємств АПК не позбавлений ризиків, які визначаються сукупним впливом чинників як зовнішнього середовища, так і внутрішнього стану підприємств.

Використання інновацій має істотний вплив на економічний розвиток країни в напрямі прискорення структурної перебудови економіки, підвищення її конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості й забезпечення фінансової безпеки країни у світовій економічній системі. На сьогодні дедалі більша увага приділяється створенню сприятливих умов для розгортання інноваційних процесів.

На підприємствах агропромислового комплексу інноваційні процеси реалізуються у таких формах, як:

- 1) провадження нових продуктів;
- 2) запровадження нових способів та методів господарської діяльності;
- 3) вихід підприємства на нові ринки збуту сільськогосподарської продукції та сировини;
- 4) пошук альтернативних джерел сировинного забезпечення;
- 5) застосування нових підходів щодо кадрової політики;

б) перехід до ефективних механізмів управління господарською діяльністю.

Дослідження інноваційного розвитку України показують, що за останні роки рівень інноваційної активності підприємств АПК суттєво знизився. Так, у 2014 році інноваційною діяльністю у промисловості України займалося близько 11 % від їх загальної кількості, тоді як у 2010 році – близько 14 %. Для порівняння у США, Японії, Німеччині й Франції частка інноваційних підприємств становить 70-80 % від їх загальної кількості.

В активізації інноваційної діяльності дуже зацікавлений підприємець, адже це випуск нових і конкурентоздатних видів товарів, який дає йому гарантований прибуток, швидке повернення вкладених коштів, накопичення вільного капіталу і можливість його вкладення у розширення виробництва; працівник, адже це – нові робочі місця, гарантована і своєчасно виплата заробітної плати; споживач – він отримує доступ до нових видів товарів із кращими споживацькими якостями; і нарешті – держава, оскільки розвиток інноваційної діяльності це збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів, надходження до держави іноземного капіталу у вигляді прямих інвестицій.

В Україні низька інноваційна активність підприємств, про це свідчать показники реалізованої інноваційної продукції. За результатами дослідження лише 3,8 % продукції мають ознаки інновацій. Також, спостерігається зниження рівня наукомісткості вітчизняної продукції, що обумовлює низьку рентабельність виготовлення сільськогосподарської продукції та призводить до послаблення конкурентних позицій відносно закордонних аналогів.

Основними факторами, які стримують розвиток інноваційної діяльності підприємств є: недостатність власних коштів, не здійснюється фінансова підтримка з боку держави, тривалий термін окупності нововведень, недосконалість законодавчої бази, відсутність попиту на продукцію, економічна та політична ситуація в країні.

Інноваційний розвиток, спираючись на загальні принципи циклічного розвитку науково-технічного прогресу, визначає об'єктивну потребу зміни

поколінь техніки та технологій, передбачає можливі альтернативні варіанти впровадження науково-технічних нововведень тощо.

Інноваційний шлях розвитку потребує зацікавленості як господарюючих суб'єктів, так і органів влади, бо це та діяльність, яка відбувається лише за умови створення певних сприятливих умов, серед яких:

- ефективне регуляторне середовище;
- якісне інформаційне забезпечення інноваційної діяльності;
- активне функціонування об'єктів інноваційної інфраструктури;
- мотиваційні інструменти щодо активізації інноваційних процесів;
- належний захист інтелектуальної діяльності та ін.

Інноваційна діяльність потребує значних фінансових вкладень і має високий ступінь ризику, що вимагає її особливої підтримки, так як суто ринкові механізми не можуть забезпечити перетікання необхідних ресурсів для здійснення перспективних масштабних інноваційних проектів, особливо в соціальній сфері. Джерелами фінансування інноваційної діяльності підприємств АПК можуть бути різними, на сьогодні це можуть бути:

- 1) нерозподілений прибуток;
- 2) державні інвестиції;
- 3) прямі іноземні інвестиції;
- 4) нерозподілений прибуток;
- 5) кошти з отриманих грантів та програм;
- 6) лізинг.

Державна фінансова підтримка підприємств АПК є однією з найважливіших та найдієвіших складових державної координації та регулювання державного механізму у сфері сільського господарства, що також стимулює інноваційну діяльність підприємств.

На думку вітчизняних учених, основними заходами досягнення стратегічних цілей державної фінансової підтримки розвитку аграрного сектору економіки є:

- формування комплексної законодавчо-нормативної бази для посилення стимулюючої ролі бюджетної підтримки з метою стабілізації і розвитку агропромислового виробництва, захисту вітчизняних виробників;
- посилення регулюючої функції державної фінансової підтримки розвитку сільського господарства з метою забезпечення реалізації принципів стійкості, адресності, рівнодоступності, гарантованості та врахування міжнародних зобов'язань;
- запровадження державного регулювання цін на основні види товарної продукції, які будуть діяти для всіх категорій господарств, включаючи господарства населення, що дасть можливість сільськогосподарським підприємствам отримувати прибуток;
- проведення моніторингу ефективності бюджетних програм за рядом ключових характеристик щодо розвитку форм господарювання, нарощування обсягів виробництва, формування вертикальної та горизонтальної інтеграції, насичення внутрішнього ринку та збільшення експорту, підтримки прибутковості та рентабельності за видами сільськогосподарських товаровиробників, виплат на гектар угідь, поголів'я тощо.

Висновки. Реалізація інноваційної політики підприємств АПК в сучасних умовах повинна здійснюватись шляхом здійснення комплексу заходів щодо збалансованого розвитку усіх підсистем національної інноваційної системи, підтримки інноваційної активності вітчизняних суб'єктів господарювання на всіх стадіях інноваційного процесу, стимулювання попиту на результати наукових досліджень і розробок, кваліфікований персонал, створення сприятливих умов для виробництва інноваційної продукції з високим рівнем доданої вартості. При досягненні даної мети потрібно вирішити такі завдання, як збільшення частки наукових та науково-технічних досліджень, спрямованих на створення нових видів інновації продукції; сприяння розвитку міжнародного партнерства у сфері

науково-технічної та інноваційної діяльності; інтеграції вітчизняного сектору наукових досліджень і розробок до світової інноваційної системи; орієнтації вітчизняних товаровиробників на створення високотехнологічної конкурентоспроможної та екологічно чистої продукції; врахування кон'юнктури світового ринку під час визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності; упровадження механізму страхування ризиків під час реалізації високотехнологічних інноваційних проектів; надання державної підтримки для реалізації інвестиційних та інноваційних програм і проектів за пріоритетними напрямами інноваційної діяльності, зокрема здешевлення банківських кредитів, наданих для реалізації таких проектів.

Список використаних джерел:

1. Березіна Л.М. Інноваційна політика підприємств АПК: тактичні та стратегічні аспекти / Л.М. Березіна // Маркетинг та менеджмент інновацій. – 2013. – № 4. – С. 122-132.
2. Гончарова О.М. Особливості інноваційної діяльності підприємств АПК України / О.М. Гончарова, Г.А. Єгорова //Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми сучасної економіки». – м. Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2015. – Ч.2. – 120 с.
3. Жукович І.А. Інноваційна діяльність в українській економіці / І.А. Жукович // Статистика України. – 2010. – № 1. – С. 14-21.
4. Симоненко В. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / В. Симоненко // Київський центр інноваційного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.indev.kiev.ua.
5. Єрмолаєва В.В. Особливості та проблеми інноваційного розвитку в Україні. / В.В. Єрмолаєва // Держава та регіони. – 2010. – № 6. – С. 275-280.